

(i) Printed Pages : 4

Roll No. 2215/25(M)

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

4	5	4	5	5
---	---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	4
---	---	---	---

M.Ed. (Gen.) 2nd Semester
(2055)

PEDAGOGY OF SOCIAL SCIENCE EDUCATION-II

**Paper : VI E02-PSS-II (Same for M.Ed. (G&C) 2nd Sem. &
M.Ed. (E.T) 2nd Sem.) (In all Mediums)**

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :— Attempt **ONE** question each from first four units. Unit-V is compulsory.

UNIT-I

1. Discuss research perspectives in pedagogy of social science education in detail. 14
2. Explain epistemological framework proposed in various National Curriculum Frameworks concerning teaching-learning of social sciences. 14

UNIT-II

3. How many approaches are there to organize social science curriculum ? Which approach according to you is most suitable for organizing social science curriculum at senior secondary school level ? Justify your answer with concrete examples. 2,2,10
4. Discuss the conceptualization and process of development of social science text books and workbooks. 7,7

UNIT-III

5. Compare and contrast between constructivist approach and inter-disciplinary approach to teaching-learning of social sciences. 7,7
6. Critically appraise the cooperative learning strategy in detail. 14

UNIT-IV

7. Explain the typology of questions as related to different subject areas of social sciences by citing relevant examples of each area. 14
8. How can effective utilization of resources available for teaching social sciences be achieved judiciously ? Explain. 14

UNIT-V

9. Short answer type questions :
 - (a) Scope of social sciences.
 - (b) Two important features of social science curriculum.
 - (c) Discussion and graphic organizers.
 - (d) What is rubric ? 3.5×4

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- पहली चार यूनिटों से प्रत्येक में से एक प्रश्न हल करें।
यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट-I

1. सामाजिक विज्ञान शिक्षा के शिक्षणशास्त्र में अनुसंधान के दृष्टिकोणों पर विस्तार से चर्चा करें। 14
2. सामाजिक विज्ञान के शिक्षण-अधिगम के संबंध में विभिन्न राष्ट्रीय पाठ्यचर्या रूपरेखाओं में प्रस्तावित ज्ञानमीमांसीय रूपरेखा की व्याख्या करें। 14

यूनिट-II

3. सामाजिक विज्ञान पाठ्यक्रम को व्यवस्थित करने के कितने दृष्टिकोण हैं ? आपके अनुसार वरिष्ठ माध्यमिक विद्यालय स्तर पर सामाजिक विज्ञान पाठ्यक्रम को व्यवस्थित करने के लिए कौनसा दृष्टिकोण सबसे उपयुक्त है ? ठोस उदाहरणों के साथ अपने उत्तर की पुष्टि करें। 2,2,10
4. सामाजिक विज्ञान के पाठ्यपुस्तकों और कार्यपुस्तिकाओं की अवधारणा और विकास की प्रक्रिया पर चर्चा करें। 7,7

यूनिट-III

5. सामाजिक विज्ञान के शिक्षण-अधिगम के लिए रचनावादी दृष्टिकोण और अंतःविषय दृष्टिकोण के बीच तुलना और अंतर करें। 7,7
6. सहकारी शिक्षण रणनीति का विस्तार से आलोचनात्मक मूल्यांकन करें। 14

यूनिट-IV

7. प्रत्येक क्षेत्र के प्रासंगिक उदाहरणों का हवाला देते हुए सामाजिक विज्ञान के विभिन्न विषय क्षेत्रों से संबंधित प्रश्नों की टाइपोलॉजी की व्याख्या करें। 14
8. सामाजिक विज्ञान पढ़ाने के लिए उपलब्ध संसाधनों का प्रभावी उपयोग कैसे किया जा सकता है ? व्याख्या करें। 14

यूनिट-V

9. लघुउत्तरीय प्रकार के प्रश्न :
 - (a) सामाजिक विज्ञान का दायरा।
 - (b) सामाजिक विज्ञान पाठ्यक्रम की दो महत्वपूर्ण विशेषताएँ।
 - (c) चर्चा और ग्राफिक आयोजक।
 - (d) रूब्रिक क्या है ? 3.5×4

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- पहिलीਆਂ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
2. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ-ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ?
ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ? ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਓ। 2,2,10
4. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਵਰਕਬੁੱਕਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 7,7

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ-ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਲਨਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਕਰੋ। 7,7
6. ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਟਾਈਪੋਲੋਜੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 14
8. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਸਮਝਾਓ 14

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਲਘੂ ਉੱਤਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :
 - (a) ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ।
 - (b) ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
 - (c) ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ।
 - (d) ਰੁਬਰਿਕ ਕੀ ਹੈ ?3.5×4